Ч. 270 Четвер 3 (15) грудня 1898. Рік VIII

Виходить у Львові що дня (крім неділь і гр. кат. сьвят) о 5-ій годині по полудни.

Редакция і **Адміністрация**: улиця Чарнецкого ч. 8.

Письма приймають ся лиш франковані.

Рукописи звертають ся лиш на окремо жаданє за зложенем оплати почтової.

Рекламациі незапечатані вільні від оплати почтової.

НАРОДНА ЧАСОПИСЬ

Додаток до „Ґазети Львівскої“.

Передплата у Львові в агенциї дневників пасаж Гавсмана ч. 9 і в ц. к. Старостсвах на провинциї:

на цілий рік зр. 2·40
на пів року „ 1·20
на чверть року „ —·60
місячно . . „ —·20
Поодиноке число 1 кр.

З почтовою пересилкою:

на цілий рік зр. 5·40
на пів року „ 2·70
на чверть року „ 1·35
місячно . . „ — 45
Поодиноке число 3 кр.

Вісти полїтичні.

(З Ради державної. — Чутка о опозициї полудневославяньского клюбу. — Скликанє соймів. — Сцени у віденьскій Радї громадскій. — Справа Кретийска).

Вчера відбули ся в палатї послів два засїданя, ранїшне і вечірне. На ранїшнім засїданю відповідали насамперед міністри на деякі інтерпеляциї а опісля пос. Леміш зажадав дискусиї над кількома відповідями на найблизшім засїданю. Внесене се відкинено в поіменнім голосованю 142 голосами против 84. Опісля промавляв пос. Стояловский і критикував предложеня правительственні а відтак заявив, що буде голосувати за полїпшенем платнї для служби державної. — По перерві запитував пос. Вольф президию, чи в виду того, що як ходять слухи, має §. 14. стати знову правосильним, она готова боронити прав парляменту, позаяк примінюванє §. 14. було би глумом зі всїх прав парляментарних. Президент Фукс завізвав Вольфа до порядку, а відтак сказав, що не привязує ваги до того, що пишуть ґазети. Провізория буджетова і угодова поставлені на порядку дневнім і коли палата схоче, то ухвалить ті предложеня в дорозї парляментарній; коли же того не зробить, то сама буде тому винна, коли правительство відкличе ся до §. 14. — Пос. Шенерер зажадав, щоби слїдуюче засїданє відбувало ся нинї о 10 год., щоби на порядку дневнім було поставлене обжалованє міністра справедливости Рубера і щоби над тим всїм відбуло ся поіменне голосованє. Внесеня Шенерера підперли лиш чотири его товариші. Опісля більшостию двох третин голосів ухвалено, що слїдуюче засїданє має відбути ся вечером.

Вечером відбуло ся друге засїданє. Пос. Шенерер і тов. поставили внесене на обжалованє міністрів ґр. Туна, Бернрайтера, Дїпавлього і Рубера за виданє якихсь окружників до почт заряджаючих конфіскату запросин до пренумерованя часописи Unverfälschte deutsche Worte. З порядку дневного приступила палата до проекту закона о зелїзницях льокальних. Предложене обнимає 25 зелїзниць льокальних всї разом довготи 821 кільометрів. При сїй нагодї говорив міністер Віттек о зарядженях пороблених в справі охорони робітників при будові зелїзниць. Наконець закрито засїданє, а слїдуюче назначено на нинї о 7 год. вечером.

N. W. Tagblatt доносить, що в кругах правиці ходить чутка, що клюб полудневославяньский постановив заявити правительству, що з кінцем сего року виступить з більшости парляментарної, скоро не одержить від ґр. Туна запевненя, що деякі жаданя Словінців, Хорватів і Русинів будуть сповнені.

N. fr. Presse доносить: Як зачуваємо, дано вже всїм намістникам знати, щоби они повідомили репрезентациї краєві, що правительство скличе всї сойми на час від 27 грудня до нового року, щоби они ухвалили провізорії буджетові і залагодили свої найважнїйші справи. Соймам обіцює ся, що они будуть могли кінчити свою роботу в пізнїйшім часї в 1899 р. мабуть в цьвітни або в маю.

На вчерашнім засїданю віденьскої ради громадскої прийшло знов до бурливих сцен. Коли бурмістр Люеґер заявив, що кождий бесїдник мусить особисто зголосити ся у секретаря для записаня до голосу, завела ся довша дискусия над реґуляміном, котра остаточно прибрала так бурливий характер, що трох радних: Ферштера, Брікса і Мітлера треба було виключити з вчерашного і трох слїдуючих засїдань. Радні не хотїли уступити ся і Ферштера треба було аж винести а Мітлера вивести; Брікс вийшов сам.

Кн. Юрий грецкий прийде остаточно дня 21 грудня до Крети а адмірали тогди виїдуть. Адмірали заявили ся против оголошуваня князем загальної амнестиї; они хотять, щоби з амнестиї були виключені ті, котрих засудив суд воєнний за послїдний бунт в Кандиї.

Загальні збори тов. „Руський Сокіл“ у Львові.

Відтак приняли збори порядок о строю сокільнім після реферату д. справника Лаврівского з деякими змінами і приступили до дальшої точки порядку дневного, до виборів старшини. До скрутинії покликав д. голова д. д. Іванця Михайла і Пака Ілька. Головою вибрано д. Заячківского Николу. Першим заступником его д. Мороза Василя, другим заступником д. дра Коцовского Володимира. Членами старшини вибрано д. д. Бариляка Олексу, Білецкого Василя, Ганкевича Юстина, Данилюка Льва, Демчину Юрия, Іванця Михайла, Лаврівского Володимира, Логиньского Івана, Нижанковского Ярослава, Пака Ілька, Панькова Лазаря, Равлюка Василя, Титлу Володимира, Цьороха Івана, Чайківского Кароля, Яремкевича Ілька, Яцкова Михайла. Заступниками членів старшини вибрані: Лебедович Олександер, Мороз Гриць, Новицкий Теофіль і Фарина Петро. Настоятелями вправ вибрано: Іванця Михайла, Лаврівского Володимира і Ярем-

КОНЕЦЬ СЬВІТА.

Фантазия з року 1899.

(З нїмецкого — Вінкентия Кіявач'і).

(Дальше).

Першим і найбільше видним для нас правилом в пляні сьвіта єсть то, що все мусить наставати і все минати ся; отже й сьвіти мусять минати ся; то було для нас ясним, доки то доказувано на віддаль білїонів миль.

Тепер же бо і на нас прийшла черга! Як настала наша земля, то веселе дитя сонця? Математик Ляпляс пояснив нам то. Сонце було колись величезною кулею, з розжарених ґазів, а полумір его був довший, як віддаль найдальшої планети, Нептуна, від осередка сонця, отже звиш 600 мілїонів миль. Та величезна куля з жаріючих ґазів остигала поволи на своїй вандрівцї, а що всї тїла від студени збігають ся, то й куля сонця ставала обємом менша. Але поодинокі части сонця не могли всї однаково збігати ся, і підчас коли обєм его став менший, відділила ся обручка від материї сонця, котра уносила ся свобідно в просторі сьвітовім. Та обручка, що задержала рух головного тїла, звинула ся поволи в кулю і кружила в первістнім напрямі руху своїх найменших частинок, доокола того тїла з котрого відервала ся.

По якімсь величезнім часї, котрий можна лиш на мілїони рахувати, відорвала ся від сонїчної кулї нова обручка, котрої поодинокі части в наслїдок круженя збили ся знов в кулю і так дїяло ся цїлими сонами. Тим способом настали по черзї: Нептун, Уранус, Сатурн, Юпітер, рій астероїдів, відтак планети: Марс, Земля, Венус і Меркур. Отже земля належить з своїми посестрами, другими планетами, до дїтий сонця. Она дістає житє і корм, сьвітло і тепло виключно від сонця, і мілїони літ наперед, заким потахне послїдне сьвітло сонця, мусять закостенїти і минути ся его дїти планети....

Але далеко скорше, як то могла предвидїти наука в своїх найсьмілїйших гіпотезах, грозить земли смерть і згуба від якогось волоцюги небесного, котрий в наслїдок своєї нечуваної і невиданої величини робить злощасний вплив на правила обороту нашої планети. Заким той волоцюга став ще видний нашим очам, можна було добачити неправильности, а тепер, коли він цїлою величезною масою впливав на землю, настала в становищи земної оси до екліптики значна зміна, а в наслїдок того настали знов зміни в кліматичних відносинах нашої полоси. Ми в Европі, а відтак жителї північної Азиї і північної Америки лиш зискали на тій змінї. На плоди земні настав всюди нечуваний урожай. Збіжє зароджує в сотеро більше. Але за то з рівникових сторін надходять такі вісти, що аж волосє встає на голові, бо там все від сонця палить ся. Люди в Індиї і в середній Африцї втїкають з таким поспіхом, який лиш страх надати може, на північ, щоби ратувати ся від убиваючого проміня сонця і від того розпаленого воздуха, котрий ніякий вітер не годен охолодити.

А тепер послухайте спокійно, що може заповісти наука наперед о тім, яка імовірна судьба жде нашу землю. Той несамовитий товариш вже нас не покине. Земля буде з ним яко подвійна звізда кружити доокола сонця. Але що він дужчий, то він буде старати ся викотити землю з єї дороги. Земля буде мусїла іти за ним — хоч неохотно, бо она хоче держати ся приписаної їй дороги — але поволи у великій спіральній (слимаковатій) лїнії будуть єї круги ставати щораз більші, а сьвітло сонця буде щораз більше меншати, ослабати; відтак все житє на нашій земли закостенїє — блїдий сумерк покриє все, чим перед тим радувало ся око чоловіка, і серед вічної, зьвіздистої ночи — доки ще в наших жилах кров не застигне — будемо з тугою поглядати до тої слабо поблискуючої зьвізди, що колись була нашим сонцем....

З несамовитим спокоєм вислухали люди тих правд, які їм сповістила неумолима наука устами ученого. З глухою резиґнацию розійшли ся всї з площі. Приятелї обнимали один другого і стискали собі руки, як коли-б прощали ся на цїле житє. Відтак жалістно споглядали в гору до сьвітячого кружка сонця,

кевича Ілька. Провірниками (контрольорами) вибрано: Жмура Климентия, Моха Михайла і Фолиса Осипа.

При послідній точці порядку дневного, при внесеиях членів: ухвалено одноголосно на внесенє д. Мороза Василя підвисшити місячну вкладку членів дійстних на 1 корону.

На внесенє д. Демчипи ухвалено, що місячна вплата для учеників має виносити ½ корони.

На внесенє д. Іванця; змодифіковане д. Яремкевичем ухвалено одноголосно: Загальні збори поручають старшині, щоби від 1 грудня а найдальше від 1 січня 1899 винаймила хату бодай о одній комнаті, щоби можна вести вправи ґімнастичні що найменше з обсягу шведскої ґімнастики.

На внесенє д. Яремкевича ухвалено внести подане до Намістництва о позволенє збираня складок на будову власного дому.

На внесенє д. Ґанкевича ухвалено, що відзнака товариства має бути лента голуба вишита жовтою краскою.

На внесенє д. Пака Ілька висказали загальні збори подяку д. Яремкевичеви за відступленє хати на засїданя комітету основателїв і загальні збори.

По вичерпаню порядку дневного замкнув д. голова збори.

Вибрана старшина уконституовала ся на засїданю з дня 30-го листопада с. р. вибираючи: Справником і господарем д. Лаврівского Володмира, скарбником і настоятелем борбництва д. Яремкевича Ілька, I. книговодцем д. Ганкевича Юстина, II. книговодцем д. Нижанковского Ярослава, писарем Пака Ілька, книговником д. Панькова Лазаря, грамотником д. Равлюка Василя. До комісиї строю, до котрої з уряду належать д. д. справник і скарбник вибрано д. д. Ганкевича, Титлу і Нижанковского.

До комісиї прогулькової, до котрої з уряду належать д. д. справник, скарбник і господар вибрано д. д. Ганкевича, Новицкого і Титлу. До комісиї сторожий огневих, до котрої з уряду належать справник, скарбник і 3 настоятелїв вправ вибрано д. д. Мороза Василя, Жмура і Равлюка.

За старшину товариства:

Василь Мороз, заступн. голови.

Володимир Лаврівский, справник.

Новинки.

Львів дня 14-го грудня 1898.

— **Є. Е. п. Намістник** ґр. Лев Пінїньский повернув вчера по полудни з Відня до Львова.

— **Є. Е. п. Маршалок краєвий** ґр. Стан. Баденї виїхав вчера до Відня, де буде в четвер на авдиенциї у Є. Вел. Цїсаря. П. Маршалок забавить у Відни кілька днїв.

— **З станиславівскої епархії.** О. Ник. Теодорович з Трибуховець іменований ордин. шкільним комісарем і ордин. відпоручником до гусятиньскої окружної ради шкільної. — О. Кир. Харкевич з Кривотул дістав з нагоди 50-лїтного ювілею сьвященьства титул совітника еп. консисториї. — Завідательство приходів дістали оо.: Ник. Кейван в Акришорах, Євг. Дуткевич в Самолусках, Дион. Балицкий в Росохачи, Петро Коцюба в Висічцї, Волод. Нанассий в Угриньківцях і Диор. Білиньский в Дубках. — Сотрудництва дістали оо.: Ник. Яросевич в Косові старім, I. Лушпиньский (прив. сотр.) в Кривчи, Ант. Кордовский (прив.) в Залучи над Прутом, Павло Петрицкий (експонов.) в Новосілцї коло Язлівця, Конст. Куниньский (прив.) в Підлужи, Кароль Любович (експон.) в Дуплисках і Мих. Дейницкий (систем.) в Серафинцях. — О. Й. Войнаровский увільнений від прив. сотрудництва в Росохачи. — До дух. семинариї приняті: Ів. Лотоцкий условно і I. Станецкий на I. рік, Ів. Луцкий на II. рік, Дим. Лисий на III. рік і Еман. Кніґиницкий на IV. рік. — Цертифікат на богословскі виклади дістав Павло Хома. — Намістництво визначило дотацию з реліґ. фонду для приват. сотрудників в Мишинї і Ворвулинцях.

— **Нову читальню „Просьвіти"** отворено дня 6-го с. м. в Ременові, львівского повіта, заходом місцевого пароха о. Йосифа Іванця. Ґоловою вибраний о. Іванець, а заступником голови Антін Мельник.

— **Виділ бурси ім. сьв. Онуфрія в Ярославі** запрошує всїх П. Т. членів на загальні збори дня 22-го грудня с. р. о 2-ій годинї з полудня з слїдуючим порядком дневним: 1) Відчитанє протоколу з послїдних загальних зборів; 2) справозданє виділу за минувший рік; 3) вибір контрольної комісиї; 4) вибір нового виділу; 5) справи біжучі і внесеня членів.

— **Перші дяківскі збори в Городку** відбули ся дня 1-го грудня с. р., скликані з порученя послїдного деканального соборчика о. Є. Монцїбовичем, місцевим сотрудником. Статут дяківского товариства пояснив в довшій промові о. Цар з Мавкович, загріваючи церковних півцїв городецкого деканата до орґанїзациї і приступленя до того хосенного товариства. Аґентом вибрано Стефана Мельника з Городка, а его заступцем Мих. Фостяка з Дроздович.

— **На дохід погорільців Дідушиць великих** устроює „Стрийский Боян" дня 15-го н. ст. грудня в льокали „під Чорним орлом" концерт сполучений з представленем аматорским. Проґрама: 1) Кантата в сотні роковини I. Котляревского, слова Т. Шевченка, музика Н. Кишаковича, хор мішаний в супроводї фортепяна. 2) Лисенко: а) „Ой пущу я кониченька" а) „Ой Січ мати"., хор мужеский в супроводї фортепяна. 3) Фортепян: а) Варламов: „Люблю тебе" і б) Ашер: валець концертовий. 4) Бортняньский: „Вскую...." de moll, псалом на хор мішаний. 5) Єнка: „Пек душман види" пісня сербска, хор муж. 6) „Дві приятельки" комедия в 1 актї I. Корженьовского. — Цїни місць: крісло 80 кр., вступ на салю 50 кр., для учеників, міщан і селян 25 кр. Приймають ся з подякою добродїйні датки. Білети в „Народній Торговли", вечером при касї. Початок о годинї 7½. — З огляду на благородну цїль сего концерту повинні Русини, ба й не лиш Русини зі Стрия і околиці зібратись як найчисленнїйше, аби своєю лептою отерти слези нещастним погорільцям. а хто не може прибути на концерт, нехай не залишить вислати на руки „Стрийского Бояна" добровільний даток.

— **Головний Виділ Товариства „Просьвіта"** у Львові розписує конкурс на розвідку „про будову хат селяньских а в подрібности хат для Читалень з крамницями і шпихлїрами по селах і місточках, до котрої мають бути долучені пляни і кошториси. Розвідка сама має увзглядняти проект нового закона будівляного для сел, коли такий буде ухвалений". Речинець до кінця марта 1899. Премія за сю розвідку установлена на 100 зр. Розвідку належить прислати до головного Виділу у Львові (ринок ч. 10).

— **Витриск нафти в Гумнисках.** На двірскім обшарі в Гумнисках (березівского повіта) другий уже раз в сїм роцї витрисла нафта так сильно, що приготовані великаньскі резервоари від разу наповнили ся ропою, а кілька сот бочок ропи утїкло ровами. Витриск був так наглий, що один з робітників, котрий сидить звичайно на шпилю вежі і кермує верченем, спас ся від смерти лише завдяки линві, по котрій швидко у низ спустив ся.

— **Утеча обманця.** З Черновець утїк шинкар, Вольф Пакер, виманивши від кількох осіб 40.000 зр. Тими днями наспіла від него телеграма, в котрій доносить, що заїхав щасливо до Ню-Йорку.

— **Поєдинок вітця з дочкою.** Перед судом в Деблїнї в Ірляндиї відбувала ся сими днями дуже цікава розправа. Панна Лілї Ґреґор, дочка книгаря в Деблїнї, залюбила ся пристрастно в молодім вояку. Отець не дуже був вдоволений з тої любовної істориї і часто приходило між ним а дочкою до суперечок. Дійшло до того, що одного разу отець в гнїві вхопив за револьвер і хотів непослушну дочку покарати на місци. Але дочка була на то приготована, бо в еї руцї блиснув також револьвер. Розпочав ся правильний поєдинок. По хвили дали ся чути два вистріли. На щастє отець і дочка одержали лише легкі рани. Справа опинила ся в судї.

котре як звичайно зсилало своїм сьвітлом красу і величавість на землю... Покивуючи головами і як би їх дрож брала від внутрішного зворушеня розходили ся домів. То не може бути! Та-ж то таки зовсїм не можна поняти!

25 Падолиста 1899.

То-ж то були хвилї! Кров все ще грає менї в жилах, нерви все ще дрожать менї від вражінь з послїдних хвиль! — Друге жниво вже було звезене. Благодать, якої селянин доси ще нїколи не видів. То все, що звезено до стодол та спрятано до погребів, виставало на цїлі роки для всїх людий в Европі. Рук до роботи було подостатком, бо войска вже розпущено і мужеска молодїж помагала обрабляти поля та звозити жниво. Благодать неба зробила свій вплив. В послїдних днях настав був між людьми нїби якийсь спокій, нїби якась нова надія.

Аж прийшов вечер 24 падолиста. Той злий дух на нічнім небі повис понад полудневим овидом. Блїдо жовтавий сумерк порозганяв борзо тих немногих людий, що ще були на улицях. Майже і живого духа не було на них видко. А ж о с ь с т а л о с я. — Здавало ся, що то виходить з громади зьвізд Касіопея. Насамперед ясно сьвітяча смуга сьвітла, відтак посипались іскри мов дощ, мов би їх викидала яка ракета. То діяло ся щораз частїйше то в однім місци, то в другім, а незадовго здавало ся, як би па одній части неба хтось запалив цїлий ряд штучних огнів. Ми дивили ся з вікна нашого помешканя на то одиноке в своїм родї видовище. — Дощ метеоритів — казав радник. — Ну так — відповів я — але тоті метеорити то частинки комети. Отже земля влїзла в одну часть ядрра. — В сїй хвили побачили ми якусь громадку людий, котра щось дуже розкладала руками і оглядала якийсь предмет. Якийсь чоловік нїби пояснял той предмет другим, що его обступили. Тут і там схилив ся хтось, щоби піднести щось з землї. Нараз почув я крик радости і зараз по тім люди розбігли ся вельми урадовані.

— Що там такого стало ся, чого стали люди нараз так веселі? — спитав радник. — Я сказав до свояків, що зараз верну і вийшов на улицю. Люди глотять ся всюди, вигойкують з радости і кричать. З брам вибігають на улицю, розкладають живо руками та показують одні другим ті предмети, що назбирали їх на улици. — Що то есть, що то стало ся? — відозвав ся я до найблизшого, що стояв коло мене. Він аж підскочив з радости і крикнув: Золото, золото, — чисте золото — все, що ось спадає з неба, то чисте золото!

І дійстно так було. Я схилив ся і підоймив якийсь блискучий предмет завбільшки лїскового оріха. Він був ще горячий від того, що упав з такої висоти; але то було золото — чисте золото. Підчас коли я ему уважно придивляв ся, хтось, що біг попри мене, вирвав менї его брутально з руки. — Пошукай собі другого! — крикнув він до мене. Менї вдарила кров до голови. Ой люди, люди, ще й тепер в часї невисказаного страху одно слівце: золото викликує у вас всї ті злі пристрасти, які вам через тілько тисячів лїт завертали голову! Золото, золото! Яке оно має тепер значінє — вам его не треба То лиш ознака без вартости. — Але кожде слово гинуло серед крику. Людий взяла ся величезна пристрасть, они кидали ся па ті золоті зерна, що зразу падали зрідка, а відтак щораз густїйше і в більших куснях на землю. Не зважали на то, що спадаючі куснї товкли їх і робили їм рани — вибігали з домів з кошами і скринками та всїлякою посудиною і згортали, кілько лиш могли засягнути руками. Притім завела ся суперечка, з котрої незадовго прийшло до лютої бійки. — Золото, богатство! — людий взяла страшенна горячка — не могли опамятати ся і спокійно подумати. Кождий згортав кілько лиш міг, та зі злостию споглядав на свого сусїда — а я видів, як якийсь пробив свого сусїда з заду ножем, щоби забрати ему его добичу. Мене взяв такий страх, що аж не можу вам того оповісти і я втїк з того місця, де люди з розуму зійшли.

Але судьба як би на глум накормила до сита безмежну пристрасть тих нещасливих. Незадовго вкрили ся дахи і улицї на кілька цалїв грубо зернами золота. Они все ще згортали той дорогоцїнний металь до своїх домів. Але тій не конче правдивій благодати не було кінця. Дощ ставав щораз густїйший, а часом на-

— **Померла** Олена із Зґорляковичів Литиньска, жена о. Мирона Литиньского, в Мужиловичах, дня 11-го грудня с. р., в 32-ім році житя.

Господарство, промисл, торговля, ґіґієна і вихованє.

Добрі ради.

— Підсонє а рентовність господарства рільного. Господар повинен завсїгди на то уважати, щоби єму его господарство виплачувало ся, бо очевидно, скоро оно не буде виплачувати ся, то він перестане бути господарем. Але, чи якесь господарство може виплачувати ся або нї, зависить дуже богато також і від того підсоня (клїмату), в якім якесь господарство знаходить ся. Чим догіднїйше буде підсонє, тим будуть меншi кошти продукциї, тим більший буде чистий зиск; чим же менше догідне підсонє, тим більші кошти продукциї, тим менший зиск. Щоби же оцїнити, о скілько якась сторона єсть догідна для рільної продукциї, повинен кождий поступовий господар ось що знати: Яка єсть пересїчна річна теплота в его сторонї; — яка єсть пересїчна теплота, в кождій порі року окремо і в кождім місяци; — яка буває найбільша а яка найменша теплота і в якій звичайно порі; — коли бувають пересїчно послідні приморозки весняні, а коли перші в осени; — кілько єсть таких днїв, що мають більшу теплоту як пересїчна тої пори; — кілько пересїчно спадає дощу в році а кілько в поодиноких порах або місяцях; — кілько днїв буває з дощем на місяць, в однїй порі року і в цїлім році; — кілько буває днїв зі снїгом; — як довго лежить снїг; — як часто бувають бурі; — як часто паде град; які бувають звичайно вітри; — як часто бувають вихри і т. д. Знаючи то, можна після того виміркувати, коли розпочинати роботу в поли на весну, а коли кінчити перед зимою; коли що сїяти а коли збирати; коли може бути шкода від граду, від бурі, приморозків і т. д. Знаючи то все а відтак і землю, котру маємо управляти, можемо вже виміркувати, які ростини найлїпші в дотичній сторонї до управи, а які зьвірята найлїпші до годівлї.

— Що то єсть коклюш і що робити від него. „Коклюш" то слово француске (coqueluche) і длятого нам здає ся, що оно означає Бог знає яку нечувану хоробу; а коклюш то по нашому душний або синий кашель, такий кашель, що душить, а котрий чіпає ся по найбільший части дїтий від другого до осьмого року. Иноді дістають его і старші люди, але коли его хто вже перебув, то рідко дістає другий раз. Причиною того кашлю суть малесенькі оком не видні, лїтаючі у воздусї грибки (бактериї), котрі скоро дїстануть ся до тонесеньких проводів віддихових в легких, стають ся там причиною запаленя (катару) і викликують тим способом кашель, котрий ось так проявляє ся: Кашель приходить по довших перервах і ловить як би корч; дитина хлипне раз, другий, зайде ся а відтак закашляє ся кілька разів раз по раз так борзо, що не має часу віддихнути і нїби душить ся. Аж при кінци послідного закашланя дитина знов віддотхне але так, що при тім її в горлї аж засвище і запищить. Такий напад кашлю триває мінуту або півтора, але приходять напади і так борзо один по другім, що дитина не має часу відотхнути і душить ся. Дитина тогди зриває ся, чіпає ся чогось як би перелякана, личко набігає їй кровю і стає червоне або аж сине (длятого назва „синий кашель"), очи підбігають кровю, заходять сльозами і виступають на верх, язик посинїлий висуває ся з рота, а иноді приходять таки й корчі. Буває, що дитина блює, що пускає ся її кров з рота або носа, і що зробить під себе. По нападі, котрий або сам від себе прийшов, або під якимсь впливом, н. пр. коли дитина розсьміє ся або розплаче ся, коли чого напудить ся, або коли вибіжить на студений і нечистий воздух, коли навганяє ся і т. д. — буває дитина ще змучена і пітнїє, але незадовго вертає знов до сил, зачинає бавити ся, і просить їсти та пити. Лиш коли напади наступають борзо один по другім, позістає дитина ослаблена та жалуєсь, що єї головка і груди болять. Оттак представляє ся душний кашель або коклюш. Але заким він покаже ся і заким скінчить ся, бувають ще инші ознаки тої хороби. Заким ще покажуть ся напади, дитина дістає носового катару з горячкою, ніс буває затканий, дитина часто пчихає і кашляє сухим кашлем. Аж відтак, коли катар попустить і горячка уступить, зачинають ся корчеві напади, котрі тягнуть ся кілька недїль, не менше як дві або чотири недїлї, а навіть і кілька місяцїв. По нападах приходять треті т. зв. критичні прояви: кашель вже не буває корчевий, не так мучить, буває мокрий і відходить богато білявої слизи викашльованої з легких, котру однакож богато дїтий поликає. Дїти від такого кашлю по найбільшій части видужують ся і дуже рідко умирають, а вже таки дуже а дуже рідко від того, що їх кашель задушить. Лїкар на того рода кашель нїчого не поможе лїками, хиба що подасть раду як ходити коло недужої дитини, а то іменно річ найважнїйша. Образовані і розумні родичі можуть то знати і без лїкаря. Отже передовсім, в такій порі і там, де зачне коклюш проявляти ся, треба на то зважати, щоби дїти нагло не огрівали ся і не остуджували ся, щоби не ходили по студенім і нечистім воздусї і не набавляли ся катару. Треба уважати на то, щоби не сходили ся з дїтьми, що мають коклюш (н. пр. в школї або церкви). Дитину, коли має катар, хоч би лиш слїди з него, треба покласти до постелї і не дати їй уганяти хоч би лиш по хатї; здорові дїти від слабих треба відлучити, бо коклюш єсть заразливий. Лїків не треба давати нїяких; добре лиш віддихати теплою карболевою парою, длятого добре єсть скроплювати хату карболевою водою. Воздух де хора дитина лежить, повинен бути чистий, а теплота 14 степенїв Реоміра. Груди треба що дня обмивати холодною (не студеною) водою. Важна річ, щоби слаба дитина мала розривку, щоби була весела і треба єї напоминати, щоби старала ся здержувати ся від кашлю. Скоро закашляє ся і дістане нападу, треба єї піднести і похилити наперед та пальцем видобути з рота слизь, а коли дуже зайде ся то покропити студеною водою. По видужаню не треба дїтий зараз пускати на двір.

Переписка господарска.

Прокіп М. в Л.: Обава, щоби озимина в наслїдок теплої осени не виколосила ся вже перед зимою, єсть так бодай гадаємо, злишна, бо теплота все-таки не була аж така, щоби збіже могло вигнати в колос перед зимою, а тепер вже можна сподївати ся зими. Але то все-таки не добре для ранних озимин. Загальної ради для всїх трудно подати, бо не всюди буває однаково; але скоро озимина занадто вибуяє, то звістна загально річ, що єї треба або спасати вівцями або привалковувати, або скошувати. Привалковуванє єсть іменно тогди ще добре, коли бувають приморозки, що витягають ростини з корінцями в гору.

Телеграми.

Відень 14 грудня. Є. Вел. Цїсар принимав вчера на специяльній авдиєнциї президента мінїстрів ґр. Туна.

Прага 14 грудня. Ректор нїмецкого унїверситету заказав нїмецким буршам ходити більшими громадами як по трох в буршівских строях, позаяк купцї жалують ся, що то їм псує інтереси.

Прага 14 грудня. Після вірндостойної інформациї в Кляпаї земля не усуває ся і алярмуючі о тім вісти суть безосновні.

Будапешт 14 грудня. Зачувати, що Банфі має обняти управу мінїстерства справ внутрішних, позаяк мінїстер Перчель має обняти президентуру палати.

Константинополь 14 грудня. З Крети доносять, що тамошні Магометани мають вислати адресу до анґлійскої королевої яко володїтельки найбільшої держави населеної магометанами, в котрім кажуть, що не мають довіря до грецкого кн. Юрия. Адресу підписало 10.000 людий.

Архангельск 14 грудня. По теплих днях вхопив вчера мороз доходячий до 30 степенїв.

КОБЗАР. Вибір творів Тараса Шевченка для ужитку молодїжи. Цїна 1 зр. 20 кр. Під таким заголовком видало руске Товариство педаґоґічне книжку, котрої брак вже від давна відчував ся, а котрою можуть користувати ся не лиш молодїж шкільна, але всї, котрі хотять познакомити ся з житєм і творами нашого найпершого поета. Крім обширної житєписи і погляду на лїтературну діяльність Т. Шевченка, котрий то вступ займає 78 сторін, додані ще до поодиноких поезий многі пояснения в нотках, котрі богато причиняють ся до зрозуміня поезий, їх краси і духа. Книжку сю можна дістати в рускім Товаристві педаґоґічнім у Львові, ул. Академічна, ч. 8.

дали груди значної величини, на котрі люди кидали ся з голосним криком радости. Тут і там погиб хтось на місци, вбитий тяжкою грудою, але другі на то не зважали, лиш заедно вгортали дальше. Але тепер настав лоскіт і гук, як коли-б сотки батерий сипали кулями. Золото — золото і ще раз золото падало з гори. Улицї вкрили ся сотками трупів — аж тогди другі таки деревіли зі страху. Втікали до своїх домів і проклинали золото! То улюблене золото, котре через тілько тисячів лїт витуманювали всїлякою хитростию, ловили всїлякими безвстидними і нечестними способами, здобували убийствами і розбоями. Тепер було его подостатком і тепер колись так рідкий гість не давав ся вже просити. З гуком грому спадали цїлі груди на землю убивали людий і валили доми а над нещасливими робили ся купи трупів і цїлі гори золота.

Коли сонце зійшло, осьвітило страшний образ знищеня.

На кілька стіп грубо лежав жовтий, блискучий метал на улицях і полях, по найбільшій части величини гороху; але поміж тим були й груди величезних розмірів, а слїди знищеня якого они наробили, було всюди видко. Де така груда своєю величезною вагою впала, там розбила все, що не було з зелїза і ґранїту. На многих улицях були дахи домів порозвалювані, цїлі поверхи від гори до споду пробиті. Людий, що стали ся жертвами тої катастрофи були тисячі. На саму середину ріки впала була груда золота таких величезних розмірів, що сперла воду, ріка вилляла і вода позаливала далеко цїлу охрестність. Тота „золота гора" сьвітила ся далеко у сьвітлї всходячого сонця; она перевисшала висотою всї горби доокола та представляла таку масу, котра була тисячі разів більша, як все вибите на гроші або вироблене на всїлякі дорогоцїнности золото цїлої землї.

Коли я зворушений до самої глубини душі ішов улицями міста і зі страхом дивив ся на убитих, що ще призбирані куснї золота держали в закостенїлих руках, станув нараз позамною старий професор Гольберґ, дивний собі чоловік, що з своєї поверхности виглядав на дивака і поклепав мене з легка по плечи та відозвав ся до мене своїм хрипливим голосом: От, чого ми вже діждали ся! Того улюбленого, прекрасного золота, що через богато тисячів лїт було початком і кінцем нашої мудрости, не треба вже добивати ся хитрим способом, не треба витуманювати, виборювати, відбирати на силу і вимушувати, оно лежить таки на улици — просимо, ходїть та збирайте его. Заносїть его до своїх нор і криївок, аж доки під его тягаром не повалите ся без душі на землю — чим більше, тим лїпше. Та чи виділи ви, пане товаришу, як они попали в давну горячку, як уперта жажда золота у людий вродила ся нараз в шалений пароксизм і як зараз по тім то саме золото їм опротивіло? (Дальше буде).

За редакцию відповідає: Адам Креховецкий

TYGODNIK ILLUSTROWANY

З роком 1899-им розпочинаємо 40-ий рік істнованя нашого письма, хотячого і дальше бути приятелем кождого дому.

Завдяки моральній і материяльній підпорі суспільности, наш „Tygodnik", почавши від скромного початку, міг розширити ся і станути на рівній степени з подібними видавництвами цілої Европи.

По мисли засади; „Поводженє обовязує", старати ся будемо й дальше поступати наперед, аби бути першими в ряді ілюстрованих письм.

Почавши від 1-го січня 1899 року **розширяємо значно додаток повістий** „Tygodnika": **кождий передплатник** нашого письма, крім самого письма і дотеперішного додатку повістий, додаваного в аркушах і занимаючого найзнаменитші твори чужої літератури, **одержить**

без ніякої доплати

(ані за книжки, ані за їх пересилку)

12 томів письм
ГЕНР. СЄНКЕВИЧА.

Письма Сєнкевича вийдуть в новім, старанні́м виданю, **виключно для передплатників** „Tygodnik-a illustrowan-ого" і обіймуть — винявши спопуляризовану вже трильоґію —

всї новелї, повісти, листи з подорожий,

одним словом: цїлий доробок лїтературний знаменитого писателя, котрий здобув вже славу і популярність в цїлім сьвітї.

Кождий том **Бібліотеки СЄНКЕВИЧА** обнимати буде що найменше **10 аркушів**, формату звичайної 8-ки, **на добрім папері і добрим друком.** Загальне число томів буде около 30, містячих в собі слїдуючі твори Сєнкевича:

НОВЕЛЇ. Stary sługa. — Hania. — Szkice węglem. — Janko Muzykant. — Przez stepy. — Orso. — Z pamiętnika poznańskiego nauczyciela. — Komedya z pomyłek. — Za chlebem. — Latarnik.— Niewola tatarska.— Jamioł. — Bartek zwycięzca. — Ta trzecia. — Sachem.— Sielanka.— Walka byków w Hiszpanii. — Wspomnienia z Mariporzy. — Z puszczy Białowieskiej. — Wycieczka do Aten.— Wyrok Zeusa. — Z wrażeń włoskich. — Organista z Ponikły. — U źródła. — Lux in tenebris lucet. — Bądź błogosławiona. — Pójdźmy za Nim.

ЛИСТИ З ПОДОРОЖИЙ по Америцї і Африцї. — Листи з Риму, Венеції і Парижа.

ЛИСТИ О ЗОЛЇ.

ДРАМАТ. Na jedną kartę. — Czyja wina?

ПОВІСТИ. Bez dogmatu. — Rodzina Połanieckich. — Quo vadis, повість з часів Нерона.

Тим способом в протягу кількох лїт, кождий передплатник „Tygodnik-a illustrowan-ого", одержуючи річно звиж 120 аркушів найлїпших творів лїтератури польської, стане властителем бібліотеки Сєнкевича, недоступної доси задля високої цїни для ширшого загалу читаючих.

Редактор: Др. ЙОСИФ ВОЛЬФ.

В слїдуючім році „Tygodnik" друковати буде одночасно **дві повісти ориґінальні,** именно, крім

„KRZYŻAKÓW" СЄНКЕВИЧА

зачнемо з Новим Роком 1899-им друк більшої повісти п. з.:

„ARGONAUCI" Елїзи Ожешкової, і
ПРУСА „TAM!.."

Посїдаємо також ориґінальну працю славного нинї заграницею писателя **Станїслава Пшибшевского,** котрий написав для нас по польски поему прозою п. з.: **„JASNE NOCE"** ілюстровану К. БРОНЄВСКИМ.

Крім того в части белетристичній маємо запевнене сотрудництво таких писателїв, як: **Bałucki Michał, Ks. Chełmicki Zygmunt, Gliński Kazimierz, Gomulicki Wiktor, Jankowski Czesław, Jeske-Choiński Teodor, Jordan, Konopnicka Marya, Lubowski Edward, Or-ot, Reymont Władysław, Marya Rodziewiczówna, Sewer, Szymański Ad., Tetmajer Kaz.** i і.

Також помістимо для нас написані три специяльні студиї: **„WSPÓŁCZEŚNI POECI POLSCY"** написав А. ЛЯНҐЕ. **„NOWA BELLETRYSTYKA POLSKA"** нап. А. ПОТОЦКИЙ. **„O KRYTYCE WSPÓŁCZESNEJ POLSKIEJ"** нап. Володисл. ЯБЛОНОВСКИЙ.

Посїдаємо також студию порівнавчу **Іґн. Матушевского:** **„Stanowisko Mickiewicza w literaturze powszechnej",** та працю Л. КОРОТИНЬСКОГО **„O TOMASZU ZANIE".**

Помістимо також незнані доси

LISTY ZYGMUNTA KRASINSKIEGO do Delfiny Potockiej (1839-1843), з поясненями Раймунда Станїслава КАМІНЬСКОГО.

Знаний фільософ і знаток Плятона п. **В. Лютославский,** жертвував нам ориґінальну а дуже популярну розвідку п. з.: **„Istnienie duszy",** в котрій, на підставі науковій доводить, що в чоловіцї треба конче признати істнованє індивідуально-духового початку.

Дальші серії цїкавої статї **Олександра Кравсгара** **„O DAWNYCH PAŁACACH WARSZAWSKICH",** з многими ілюстрациями, вже маємо, а крім того дуже інтересну річ **Г. Садовского** п. з.: **„ORDERY I OZNAKI HONOROWE DAWNEJ POLSKI".**

В безплатнім додатку повістевім помістимо новий роман історичний звістного нинї угорского автора **Юлїя Вернера** п. з.:

„Z POPIOŁÓW".

Красний той і занимаючий роман з часів угорских війн домових, перетолкувала для „Tygodnik-a" п. В. Ярошевска.

В ЧАСТИ ІЛЮСТРАЦИЙНІЙ подамо **репродукциї найзнаменитших малярів наших також і красками.**

Видавці: ҐЕБЕТНЕР і ВОЛЬФ.

Передплату для ЛЬВОВА і ГАЛИЧИНИ принимає, числа оказові і проспекта даром висилає

Головна Аґенция і Експедиция „TYGODNIKA" у Львові

Пасаж Гавсмана ч. 9 і всї книгарнї і контори письм.

Передплата виносить з додатками і премією т. є. з 12 томами письм Сєнкевича:

У Львові: квартально: **3** зр. **60** кр., піврічно: **7** зр. 20 кр., річно: **14** зр. **40** кр.

В Галичинї з пересилкою почтовою: квартально: **3** зр. **75** кр., піврічно: **7** зр. **50** кр., річно: **15** зр.

З друкарнї В. Лозиньского під зарядом В. І. Вебера. — (Телефона число 569).